

СЛОВЕНСКИ ЈУГ

ОРГАН ЈУГОСЛОВЕНА У РУСИЈИ.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ. НОВАЦ И ПИСМА
ШАЉУ СЕ НА УПРАВУ «СЛОВЕНСКОГ ЈУГА»
У ОДЕСУ, РЕМЕСЛЕННАЯ УЛИЦА 4, КВ. 23.

ТЕЛЕФОН 51—67. УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ
У ИСТОМ СТАНУ. РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРА-
ТАЈУ, НЕПЛАЋЕНА ПИСМА СЕ НЕ ПРИМАЈУ.

ПРИОПТБЕЊА СЕ НЕ ПРИМАЈУ. ПРЕПЛАТА
ИЗНОСИ ЈЕДНОГОДИШЊЕ 6 Р., ПОЛУ-
ГОДИШЊЕ 3 Р., А ПОЈЕДИНИ БРОЈЕВИ 10 К.

НИКОЛАЮ II.

6-го Декабря 1916 года.

Бездонное Славянское взбушевалось море... и кровавою кидаясь въ хмурныя небеса
пѣною у подножья Всевышняго, неустрашимая наша родная стихія ридаетъ:

„БОЖЕ ЦАРЯ ХРАНИ!“

И всенароднымъ и рѣшительнымъ гнѣвомъ мести пылая, несокрушимыя арміи нынѣ
залпами орудій гремятъ:

„СИЛЬНЫЙ, ДЕРЖАВНЫЙ, ЦАРСТВУЙ НА СЛАВУ!“

—...И чьи то стоны...!? Не пересыхающихъ ли ручьевъ славянскихъ: Моравы, Сочи,
Савы и Вардара?

Нѣтъ, это не стоны! Это эхо рвущихся у Бытоля оковъ...!

Приобщенный Тобою величайшихъ тайнъ — тайнъ объединенія — троединый народъ:
Словинецъ, Сербъ и Хорватъ, — это онъ Тебѣ гимнъ поетъ!

Это, дѣти Югославіи, своими кандалами темницу Родины ломая — привѣтствуютъ
Тебя Императоръ:

„ЦАРСТВУЙ НА СТРАХЪ ВРАГАМЪ,
ЦАРЬ ВСЕСЛАВЯНСКІЙ!“

London — Petrograd.

Skorih dana zbili se u prijestolnicama ruskoj i engleskoj dogadjaji koji ne mogu i ne će proći bez velikoga bitnog utjecaja na hod stvari i obaju velikih naroda i svih sporazumnih sila. Tiču se, po tome, i naše kože.

U Gosudarstvenoj Dumi raspravljano je pitanje o ratu te su ministri vojni i mornarice izjavili saglasno i svečano da nema ni govora o miru, da mu nema mjesta prije konačne i odlučne pobjede sporazumnih sila i potpunog očišćenja ruske zemlje od i posljednjega Nijemca. Taku izjavu dala je i ruska vlada preko svojih poslanika svim sporazumnim vladama. Gosudarstveni Savjet saglasio se sa Gosudarstvenom Dumom. To je sve simpatično odjeknulo po svim stranama velike i prostrane ruske imperije tako te se može reći da se ima plebiscit ruskoga naroda kojim je jednoglasno i jedinstveno izjavio svoju misao i zahtjev o ratu.

Može se reći paralelno s time vršio se proces prečišćavanja pitanja o promjeni vlade u Velikoj Britaniji. Pomnomu motriocu i poznavocu Engleske nije mogao već od dulje vremena umaći zamjet da vlada ministra predsjednika Asquitha ne stoji baš na čvrstim nogama. Vidilo se u njenu radu dosta podvojenosti, koja je sve to jasnije konture dobivala u sve to jačem guranju ministra Lloyd-Džordža. Nije nam što ovdje potanje istraživati razloge i uzroke koji su doveli do promjene vlade, nu uz činjenicu, koju se otvoreno priznaje i u Engleskoj i u stranoj štampi da vlada nije pokazivala dosta nužne energije u vodjenju rata, možemo da istaknemo ono što je bilo poznavacima engleskih prilika i prije jasno, da je vlada već od početka bila na glinenim nogama jer je u sebi imala mnogo germanofilske klice. Pala je, jer je morala pasti buduć da u Velikoj Britaniji javno mnijenje mnogo važi i gospoduje. Predsjednikom novoga ministarstva je Lloyd-Džordž, i dosadašnja sila — tjeratica u bivšem

Askvitovu ministarstvu, pa je nade da će njegova energija i u buduće tjerati državni brod Velike Britanije pravcem kojim mora da ide, tek bez onih zapreka koje su ga prije sprečavale i zaustavljale, a time mu i snagu umanjivale.

U samoj stvari pokazuje se jedno i isto i u londonskom i u petrogradskome dogadjaju. Obje velike države hoće i idu za time da dovedu rat do kraja i konca sa potpunim i definitivnim porazom neprijatelja, začetnika i vinovnika najstrahovitije nesreće što je svijet mogla zadesiti. Razumije se samo po sebi da one to čine u prvome redu zbog samih sebe, radi svojih koristi i interesa. Dobro veli latinac: amor incipit ab «ego», ljubav počima od «ja», a i naša stara poslovice veli da je Bog najprije sebi bradu stvorio. I Engleska i Rusija dobro znaju o čemu im se sve radi u ovome ratu, što ih čeka kao pobjednice, a što opet kao poražene. Pobjedjene — obje ustupaju prvenstvo Njemačkoj, predstavnici militarizma, brutalne sile, ona im naturuje ekonomsku nadmoć, a Rusija i onako već opasana i iskorišćavana njemačkom snagom i silom postaje pukom igračkom u rukama njemačkih i Rusaka i Prusaka. Nedogledne su upravo konzenkvencije takve alternative u kojoj bi se Velika Britanija lasno mogla naći — za kraće ili nešto dulje vrijeme to je svejedno — u posestrimskoj ulozi Španjolske. Oživotvorenje takve perspektive moraju obje države skupa sa Franceskom svim mogućim silama i načinima odbijati i odbiti hoće li da njemački san ne postane javom. A Nijemac, bahat i preuzet od prirode, samo bi se potencirao u svim svojim zlim svojstvima i nanio bi svim silama Sporazuma i velikim i malima zla, jada i pokora više nego su oni svi skupa kadri njemu nanijeti.

Sve to i još mnogo toga znaju i vide sile Sporazuma. Za njih je kategorički imperativ i preka nužda držati se pravca i odredaba što su ih i u najnovijim dogadjajima istavili. I baš

za to što je to tako veliko i tako važno pitanje njihove sopstvene kože, mi mali u njihovu društvu možemo sa sigurnošću računati da će se i raditi i vršiti onako kako se izjavljuje.

Bilo bi riskantno već danas prognozirati, predskazivati konac ratu. U ovaj rat ušli su svi narodi Sporazuma nepripravni. Jedini se Nijemac za nj pripravo prigotavljaajući se čitave decenije. Za to mu i toliki uspjesi. Narodi Sporazuma pripremili su se tek tokom rata i sada ih čeka dvostruka zadaća. U jednu ruku imaju protivniku da otmu natrag sve one silne prostornosti što im ih je oduzeo, u drugu ruku da mu nabiju udare koji će da ga postave na koljena. Posao svakako ne lake ruke, ali su se danas prilike rata izmijenile u korist sila Sporazuma. I sada tekao otpočima faza rata u kojoj slabija strana postaje jačom a jača slabijom.

Poslije okončanja rata biti će podjela plate. Nama nije što strepiti za nju jer je naša rasa u ovome strašnome ratu medju svima pridonijela razmjerno najveće i najstrahovitije žrtve. A nije samo to — jer što je bilo moglo bi se makar i dijelom i zaboraviti — ali mi imamo veoma veliku važnost za sile Sporazuma i glede budućnosti, jer će ujedinjeni naš i oslobođeni narod svojom velikom i lijepom otadžbinom tvoriti jedan nepredobivi bedem i nasip protiv najezda i pohlepe germanskoga Dranga. Za to ako i bude kakve trgovine na konferenciji mira ona ne će i ne smije biti na naš račun. I Englezi i Rusi i Francezi dobro znaju da bi tako trgovina mogla biti pogibeljom i za njih samih.

Finis coronat opus — konac djelo krase veli umni, stari dakako Rimljanin. I nama je gledati s pouzdanjem na konac za koji radimo svim silama hoćemo li da našim mladima stvorimo uslove bolje budućnosti.

Podlistak.

KAKO JE KOMANDANT KORPUSA PREČISTIO ZATVOR.

Ima li igdje koga od naših ljudi te ne pozna komandanta našega korpusa glenerala Živkovića? Ko ga nije lično upoznao, zna ga zacijelo po njegovim djelima kojima je obilno isprepleo svoj mnogogodišnji rad za otadžbinu i narod. Uprava vojna pozna ministra Živkovića, vaspitanje i obrazovanje vojske poznaje komandanta podoficirske škole i upravnika vojne akademije, ratna povjest bilježi mu hrabrost i požrtvornost na Javoru, u Prokuplju, Kuršumliji i na Samokovu, vojvodsku mu slavu bilježi Sandžak, Kosovo, Novi Pazar, Mitrovica, Peć i Djakovica, dočim mu neumrlji vijenac slave plete odbrana rodnoga mu bijeloga Beograda.

Junak na bojnome polju, umnik na kraljevskome divanu učeo je svojim sokolovim okom kojim pravcem treba uputiti junačku srpsku vojsku, kakve osnove joj postaviti da joj rad zablista u budućnosti. „Gvozdeni general“ umio je i toj zadaći da udovolji davši joj sve uslove discipline, reda i organizacije a ne ubivši u nje ni zere ljudstva, ni trunka plemenštine. Ljubav otadžbine i naroda poskočila je do na vrhunac plemenite strasti.

Strog u službi, a najstroži sam sa sobom, pravi Špartanac u navikama i potrebama života, brine brigu o svakome svome vojniku i o svakoj njegovoj potrebi. Položaj mu i zadaća ne daju mu da svoje unutrašnje osjećaje, što ih nosi prema vojniku, ispolji onako toplim načinom kako ih prema vojniku nosi. Za čitavih 45 godina službovanja toga vojničkog „oca“ niko nije zapazio da bi on bio bilo potrepao po ramenu bilo pogladio po licu ma kojega vojnika, ma da su ih se na tisuće i

još kako odlikovali svojim radom i ma da ih je on svih na srcu nosio. U svakome vojniku gleda on svoga druga, sina jedne i iste zajedničke otadžbine, dio sebe. Ljubi ga iskreno i toplo, ali prikriveno. Taka mu je priroda. Kroz one ozbiljno i oštro oko gleda u svijet jedna plemenita, pravedna i nepodmitljiva duša, pod dolamom kuca jako, veliko, puno ljubavi srce. U njemu se, reć bi, povratio junačina Srdja Zlopogledja da izvrši svoju zadaću u stvaranju jedinstvenoga kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca.

Došavši ovamo predstavio se korpusu naredbom od 21. septembra 1916. br. 17.*) Ispovjeda svoj davnashnji ideal „oslobođenje i ujedinjenje čitavoga jugoslovenskoga naroda ispod jarma austrijskoga“ svoju vjeru „da je samo u jedinstvu spas Jugoslovena“ i da u ovoj našoj borbi protiv neprijatelja „nije više pitanje oslobođenja Srbije, već je pitanje ujedinjenja svih Srba, Hrvata i Slovenaca u jednu jednostavnu i nerazdjeljivu državnu cjelinu.“

Korpus je sa ushitom primio poruku svoga komandanta, junaka, umnika i poštenjaka.

Poslije toga zaredao je obilaženjem svoje vojske. Posjećuje zdrave u njihovim kasarnama, bolesne i ranjene po bolnicama. Razgovara po mogućnosti sa svakim pojedinim, ispituje stanje i potrebe, tješi i bodri slabije, podržava i diže jače. Ne šteti hvale tamo gdje joj je mjesto, a ne propušta ni prigovora ni zamjeta gdje god nalazi povoda i razloga tomu. Strogi general u Srbiji nije u svojoj službi drugačiji ni u Odesi. Ali dobri poznavaći opažaju nešto čega prije nijesu vidili. Komandant korpusa svako toliko, upravo često, sad potrepta ovoga po ramenu, sad pogladi onoga po licu, a redom razgovara

*) Vidi „Slov. Jug“ od 21. septembra 1916. br. 27.

Петар Прерадовић и наша народна мисао.

(Свршетак.)

Године 1870, нагодба је већ у пуном јеку. Маџари су получили што су хтјели, па су стали да према Хрватској воде политику бича и зоби, а остале словенске крајеве да тиранизују. Са свих страна јављају се гласови незадовољства. Прерадовић се јавља са красном пјесмом «Било кад» (1870.), у којој лаким начином варира мисао своје «Утјехе». На рефрен «Престати ће и твој јад!», а уз узвик «било кад», вели пјесник своме народу: «и теби ће свијета згоде угодити, и тебе ће још срећа да огрли, доћи ће поравнање кривој ваги, докопати ћеш се још обили, свијет ће те соколом да поздравља, а пред тобом ће и твој остарјели јад поклонити сиједу главу.»

Гледајући тим очима на народно наше питање и заносећи се душом за народним нашим уједињењем и слободом, а знајући књаза Михајла Обреновића уз помоћнике му Илију Гарашанина и др. као проводнице завјетне наше мисли, разумљиво је, да је Прерадовића вијест о најмљеном уморетву књажеву «треснула ко из неба стриела». За то он пуним правом вели у сонету књазу Михајлу, да нам у његовој раки покрај његова тијела лежи цијела поворка мртвих нада и читава громада мртвих жеља. Смрт књажеву тешко осјетише не само српски већ и хрватски дио народа, јер се је књаз заносио мишљу ослобођења читавога народа словенскога југа и о томе фактично и радио. Не вели с тога узалуд Прерадовић: «И народа нашег обадијела плану гњевом и пламте још сада». Данас је позната историчка чињеница, да су бољи народни политичари Хрватске били у договору са књазом — мучеником.

Ogleda se general po njima još jedared, pristupi k jednome od njih što mu se pričinu Banačinom pa će da ga zapita:

— A šta ti bre uradi da te ovamo posadilo?

Čovjek bez svakoga predomišljanja i prenavljanja umah odvrati:

— Pa da znate gospodine glenerale i zaslužio sam; krao sam kokoši.

— Tako, ukrao si kokoš.

— Nijesam samo jednu već njih šest. Krali smo nas obojica. Pa pokazala na svoga druga preko čistine na drugoj strani.

— Jest, gospodine glenerale, krali smo zajedno, pa zajedno i sjedimo.

— A što bolni odmah šest. I jedna je previše, jer krasti je i grehota i sramota. I brukate u tudjemu svijetu i sebe i cio rod.

— Pravo velite gospodine glenerale. E ali nu...

Pogleda ih gleneral s onim svojim pronicavim okom. Vidi on da se tude skriva nešto više nego li je ono što se govori i priznaje. Prilike su čudne, a ima tu zacijelo još i neko drugi ko je kokoši primirisao.

— Nemojte nigda više da takva što činite.

— I nećemo, vjere nam, gospodine glenerale. Pa se skromno povuku svaki k svojoj stjeni misleći da je razgovor s time gotov.

Pogleda ih gleneral još jednom, kimne glavom i zapita:

— I zbilja ne ćete više nigda krasti?

— Ne ćemo gospodine glenerale.

— Poštena riječ?

— Poštena riječ i tako nam Boga!

— Dobro. Otvorena vam vrata i vratite se u svoju četu. Ali ako prekršite riječ znati ću Vas kazniti i za kokoši i za prekršenu riječ i za ono što učinite.

A moji Banačani izidjoše veseli i zadovoljni kanda su na lutriji tern izigrali.

Само собом је разумљиво, да је овакав савршени Југословен и изврстан Словен. Није панслависта, јер признаје свакој својој и осуђује свако насиље или тежњу, да се прошири на рачун другог — туђе поштује а својим се дичи, — али жели, да Славени «успоредно ступају» (Пољак 1850) и да мајка Слава буде у истину «свеславјанском мајком» (Русином 1850). Када смо већ у крвном сродству, језик нам једног и истог источника, зашто да нестворимо и духовно заједнство читавог словенског племена? А томе племену намењује Прерадовић једну од најплеменитијих задаћа. Дијелећи Створитељ свијета разним пучима и народима, по «искрици свога ума, своје моћи», уз све ине искрице Славенима «даде још и љубав своју, да онда када се свијет изопачи, славенско племе спаси свијет на земљи» (Звање Славјанства 1860).

У недовршеном нацрту листа, што га већ прије напоменуемо, вели Прерадовић: «Сваки народ овога свијета има, ја би рекао, особиту своју задаћу у великој породици људског рода, коју је већ или изградио или на њој јоште ради. Грци и Римљани одцвјетали су и струнули сјеме у плодне груди садашњег народа... Унутарњи живот Славјанина ближе је нарави, него икоји другог којег народа, за то он најдубље и осјећа страшну окрутност система, по којих се дух човјечји сапиње, мјесто да би се развио».

Прерадовићу је (Славјанству 1865) славенски народ најблажи и најпобожнији на свијету. А ипак тај најбољи народ туђин је грабежљиво искористио, гусареки бродећи по њем под знаком крета и тобожње просвјете. У име божје сатарисао га безбожношћу и у име крета распињао га на крст. И тај мученик није вратио шио за огњио, није пролио крв свога мучиоца, већ је и опет пролио своју крв у борбана са азијском дивљади и тиме спасао западу

Gjeneral se okrene onome od dvojice što su preostali koji mu se, po stečenome već iskustvu, pričinio Slovencem. I nije se prevorio. Momče lijepih, upravo finih crta, sa inteligentnim izrazom lica ponikne očima pred njim.

— A šta je tebe dovelo ovamo?
— Bježao sam gospodine gjenerale.
— A što si bježao? Je li ti ko šta nažao učinio?

— Nije niko gospodine gjenerale. Pobjegao sam od lude glave. I kada sam se — sam — natrag vratio, posadiše me ovdje kako je i pravo. Više mi bježanje neće ni na kraj pameti dolaziti.

— Zbilja ne ćeš bježati?
— Ne ću nigda gospodine gjenerale već ću se svim silama i svom snagom boriti za slobodu otačbine i ujedinjenje naroda.

Gjeneralu bude toplo oko srca. Da ga čustvo ne prevlada zagrmi:

— Izlazi na polje na slobodu. Tek budi čestit i drži riječ.

Preostao je još jedan. Gjeneral prepozna u njemu gedžu. Naučio se već on prepoznati naše „irredentiste“ tako da pogadja ko je iz koga kraja, a kamo li ne bi prepoznao gedžu.

— Šta tebe ovdje drži, kako si dospio ovamo?

Stane gedža da vrda i ovamo i onamo, sve bi nešto htio da izvede, počima i ovako i onako, ali nikako da izvali. I neka krivica i oduzete stvari i Voja Tankosić — ali iz toga dima riječi ni traga pečenki — sadržaju.

— Tvoju ću stvar dati da se izvidi, pa ako se pokaže da si nedužan izići ćeš i ti na polje.

Gjeneral izidje, a u zatvoru, u kojem je zatekao četvoricu, ostade samo jedan iza vrata zasunutih samo komadićem drvenoga jezika na špagi.

Djadja F.

културу, ону звојих тачилаца. Племените ли освете! Једном руком дохвата са запада звијезде просвјете, другом сишље их по тамном истоку. Ну није то још све. На јуначкоме челу Словенства свијетли се цјелов, којим га за свети му рад посвети божја љубав, да шири свијетом «љубави закон», да га оплемени. Тежак и немно посао радити за небо а пакао проживљавати. Тако и род славенски на нит свога живота ниже вјекове мука, трапи се и трпи, али и постојано ступа на стази јединства. То јединство није јединство круне, већ духовно јединство, оно, што га вијенцем узајамности има да окруни стоглава слога свима на вољу, јер свима на срећу.

До тога великога циља иде се великим трудом и напором, уз големе жртве, уз небројене неприлике и јаде, од којих су понајгори и понајтежи они, што их сами себи по својој несвијести и непамети задајемо. Коље нас мржња, себичје и неслога, љута злоба и јад. Прерадовић додуше вели, да су то «све страсти уцјепљене твојему здрављу туђинском крви, која свеђе отровним квасцем ври у теби, с ње буну ти се цијела утроба, ти трташ, главињаш, посрћем смиром». Ну ваља истину признати и рећи, да то све није само туђинство, има и много нашега, а ово наше повећава зле последице онога туђега. Бољно је при души, када се осјети, да има нека клетва нашега рода (Браћа 1844): «Да славјанска тужна мајка у властитој својој крви потапљат си дјецу мора». Али јој је и окријена, када браћу повеже нова љубав, када руке грле а уста љубе, ерца једним гласом бију, а домовина је љуба сложне браће.

Пјесник народнога јединства и слободе нигдје нас не оставља без умирних тонова, нигдје без наде на бољу будућност, коју нам он свагдје предсказује. Само не треба чекати, да нам печени пилићи у уста сами од себе долете нити се носити мишљу, да ћемо без свакога рада са своје стране без труда и муке сјести на готово. Илирци су одгојени идејом (Вилин сан 1845) славенског братства и вјером у словенску заједницу, која ће доћи, али којој су на путу толике неприлике и невоље. На првоме је мјесту пословична славенска неслога. До славенске заједнице и узајамности свакако ће доћи, али се ваља за њу ознојити. Да та будућност што прије буде, ваља Словенима поспјешити започета дјела, ваља радити а не сањарити. «На јединих гуслих нек не гуде, већ и трубља нека им затруби».

Прерадовић већ и осјећа славенско доба. Није му само визија, као у «Звању Славјанства» и «Славјанству», већ (Пјесма Дубровнику 1849) довикује на обадва уха: «да је вријеме славском сад времену, да Славјанин без славјанског круха гладан увијек спримах ће бити». Дубровнику, који је тако славан и сјајан вијек извио, прикричује да ће доба нове среће видјети само у славјанској дуги, јер, вели му, «без Славјанства нећ устат из гроба!»

Данас, када се је дионо већ остварило оно, о чему је Прерадовић пјевао, а дионо се остварује, вриједно је позабавити се са пјесником, који је све под доламом аустриског војника знао сачувати чист народан осјећај, којему је жића сунце било домородно сунце мило а кораци у његову ходу сви га водили

к његову роду, пјесма му пак не познала силе, ни заповједи, већ слободно своме гласу слиједила. Године 1846 (Четири врела) види он на пољу Косову четири извора, од којих једно кључа млијеком бијелим, друго вином рујним, треће крвном црвеном, а четврто водицом. Врело само тумачи Србину, да ће с првим дјецу да му надоји, другим да му срце окријени, трећим да му буди освету, а четвртим да му опере срамоту. Данас су, хвала Богу све четири задаће испуњене, јер је Србин осветио Видовдан, нити би се цар Душан опет зажелио гроба, да му га се још једног ријешити (Цар Душан 1851).

Пјесник «Путника» (1844) смирио је у отаџбини своје кости, јер му је она у своме пољу дала гроба, пренијевши му јула 1879 мошти у Загреб. Долази час, да му се смири и дух, да му се предсказања претворе у збиљу, да се наде његове и народа оживотворе. Поводом преноса пјесникових мошти пјевао је Змај Јован Јовановић, да је то пепелу доста, али није души му, која неће бити сретна све дотле, доклегод са рајских врата не угледа слогу Срба и Хрвата. Велики дух Прерадов гледа сада и то, па је сретан, а срећа му се повећава тиме, што љубљени његов народ са бродом своје судбине пристаје на Балкану, Апарату своме. Ријешава се ропства, у којем га држало насиље, не његова ни воља ни привола, јер «роб се робом сам не чини, насиље га робом чини» (Источно искрице).

Борба народа, што ју је вјековима водио за своје идеале, за своје уједињење и слободу, кроз све невоље и јаде излази овјенчана успјехом. Тајна тог успјеха означена је у ријечима Прерадовићевим, што их је написао у писму Игњату Брићу из Темишвара 11. марта 1862: «На земљи је вјечна борба, а онај не бива побједитељем, који за који час другог надвлада, већ онај, који на темељу праведних начела устраје».

А ми смо устрајали и начела су нам најправеднија.

На Атлантику, пароброд «Тусконија», 1. маја 1916.

Др. Франко Поточњак.

Enkrat je bil en cesar...

Starec 86 let! Pričel je vojno, kakoršne še ni videl svet. Pa ni dočakal konca strašnega krvoprelitja, dasi so mu to privoščili prijatelji in nasprotniki; prvi, da se mu klanjajo v — «Veliki monarhiji», seveda pod popolno nemško komando, drugi, da v ekzemplarično kazen za neštete vnebovpijoče grehe, raztrgajo pred njegovimi očmi — skrpani imperij. —

«Ich werde nie vergessen, dass ich ein deutscher Fürst bin», (jaz ne bom nikdar pozabil, da sem nemški princ) se je provokatorično izrazil nemški deputacij on, ki ga je usoda postavila za vladarja državi s pretežno slovansko večino. 68 let je vladal, 68 let je germaniziral svoje hlapčevsko podložne, neumno zveste slovanske narode. 68 let je vladal in 68 let je kršil zakone, ki jih je sam sankcioniral.

Bog ga je opominjal: nenavadne smrti mu je umrl brat, sin, soproga, a cesar se ni brigal za božji glas. Pobijal je dalje. Mnogo je pokončal. Ubil je že večino koroških Slovencev.

20. septembra 1908. sta padla Adamič in Lunder za slovensko stvar. In takrat, ko je bilo slovensko ljudstvo razburjeno bolj kot kedaj, prišlo je 20.000 kron iz cesarjeve privatne blagajne za — nepotrebno nemško gledališče v slovenski Ljubljani. Cesarju je bilo namreč še premalo prelite — slovenske krvi. —

Nekaj let pred svojo smrtjo je slovesno izjavil: «Dokler bom jaz cesar, Avstrija ne bo bojevala». Pa je prvi pričel in tako prelomil — cesarsko svojo habsburško besedo.

Kot geslo dvajsetega stoletja je postavil «Vse za otroke». Pa glej! S svojim krivičnim ultimatom Srbiji je milijone nedolžnih otrok za vedno oropal — nenadomestljivih očetov.

Atila in Neron, Dioklecijan in drugi krvoloki starega in novega veka so pravi angeli v primeri s krvavim avstrijskim cesarjem dvajsetega stoletja.

Franja Josipa — ni več. Slovenski narod pa še živi in opirajoč se na božjo pravičnost s puško v roki se približujejo pravi slovenski vojaki — slovenski svobodni domovini.

Potres je razrušil mesto Ljubljano. Najbogatejši vladar na svetu je podaril iz svojega lastnega žepa ljubljanskemu prebivalstvu — celih 2000 K (reci in piši dva tisoč kron). Toliko je dal narodu, ki mu plačuje neznosne davke, iz katerih je on vlekel milijonsko plačo.

V času sedanje svetovne vojne je Franc Jožef neprestano govoril samo o bojih. Že ob štirih zjutraj so mu morali predložiti poročila s front, nakar se je sestel z generali in ministri, ter se z njimi posvetoval. Korespondent berlinskega lista «Die Hilfe» poroča: «Nekako opoldne gre vladar na kratek izprehod po parku v Schönbrunnu; na teh izprehodih ga vedno spremlja eden članov njegovega privatnega štaba. S temi gospodi govori cesar le o vojni, včasih tako glasno dokazuje in zavračuje svojega spremjevalca, da postanejo celo vrtnarji v parku nervozni vsled velike jeze starega vladarja. Vsakih sto metrov se vstavi ter maha z rokami in s palico po pesku zemljevide riše».

Franca Jožefa ni več! Ne pretiravamo, ako trdimo, da je bila udanost našega ljudstva Avstriji, le izraz spoštovanja visoki starosti cesarjevi in nikakor ne morda navdušenje za trhleno državo. Našim «veterinarjem» je kar kri zavrela, če so videli kakšno sliko starega Franca Jožefa ali pa če so slišali, kako «storjo» o presvitem cesarju. Sedaj se bo v tem oziru gotovo mnogo izpremenilo, Karol že zaradi svoje mladosti in neizkušenosti ne more omamiti ljudske duše.

Mnogo je pretrpel v svojem življenju stari. Točno piše o njem nek ameriški list: «Izkusil je vse, menda le krvi ni še nikoli prelivljal za katerega drugega dobrobit in pomanjkanja še ni trpel, čeprav je bila v deželi vojna, lakota, potres, povodenj in druge šibe, ki jih pošlje ona višja moč nad uboge zemljane poleg kronanih glav».

Последње припреме Ау-стрије за рат.

(Свршетак.)

Од коликог је утјецаја била ова опструкција српске опозиције најбоље се види из овога:

Напоредо са грађном нових војно-стратегијских жељезница било је у програму влада аустриске и угарске да

изнесу пред бос.-херц. сабор и основу закона о градњи нових друмова у Босни и Херцеговини. Пројектована је била градња неких друмова у унутрашњости земље од веће или мање важности за сам народ, али је по пројекту требало поред њих да се подигну и четири паралелна шосе-а правцем на границу Србије. Трешало је и овде бити слијеп, па не видјети, да је подизање друмова у унутрашњости земље имало да маскира подизање паралелних друмова, према Србији, — друмова који су као посљедња војничка припрема против Србије имали заједно са новим жељезницама да доведу до савршенства комуникације за брзо пребацивање корова из Аустрије и Мађарске у Босну и из Босне у Србију.

Ова законска основа није дошла пред сабор Босне и Херцеговине и није постала закон, ипак се напореда са журном градњом нових жељезница почело и журно отварање и онх друмова према граници Србије. Разлог, с кога су владе аустријска и угарска одустале од нашања закона о друмовима, могао је да буде само један, а тај је страх. Из искуства, које су стекле приликом претресања закона о жељезницама, оне су могле бити више него увјерене, да ни закон о војно-стратејским друмовима неће проћи без отпора од стране босанских Срба. Тај отпор произвео би сензацију, која би неминовно изазвала забринутост у краљевини Србији и преко краљевине Србије компромитовала њихове тајне планове, да, нападањем на Србију, изазову европски рат. Да не дође до тога, Аустрија се одлучила на пут незаконитости. Незаконитост је у осталом њен редовни пут. Од незаконитости није она презала никада, кад год је у њој налазила сигурност за било какву своју акцију.

Кад помислимо, да и без ових жељезница, и без ових друмова, идући по самој босанској литици, не би било аустријској црној двоголавој орлуштини одвећ тешко, да нанесе вреда јуначком али младом, малом, уморном и у три предходна тешка рата јуно окрвањеном српском Бијелом Орлу, онда се питамо: Па шта је за право хтјела Аустро-Угарска?

Берлин је већ одавна звецкао сабљом, поставши већ нервозан због одсуства одважности и због неспособности Беча да вјешто заметне кавгу. Ту нервозу Аустрија је осјетила као притисак море, које се није могла ослободити никако друшчије, осим да при најмањем поводу од стране Србије, макар га она сама инспенирала, њаводеком брзином уђе и покори Србију и, док Европа дође к себи, да покорење Србије буде већ свршен чин. Њена мисао водила била је дакле, да са Србијом учини још прије евентуалног европског рата оно, што је Њемачка учинила са Белгијом на почетку рата, и тиме да постигне двије предности: Да дође до директне везе са Азијом и да своје балканске војне силе ослободи за сјеверни фронт.

Међу тим, кад је рат настао, није Аустро-Угарска била у стању да постигне ни једну од тих двију предности. Србија, та врата истока нису се дала ни обити ни отворити са спољашње стране. Трешало је наћи издајницу на самом Балкану, који ће отворити врата изнутра, да кроз њих пропусти новог западног освајача. Тај издајца Балкана нашао се у Бугарској. Никакво чудо! Бугарска је прије шест стољећа, недајући отпора, пропустила Турке, да газе Европу. Ако данас предаје кључ Балкана у руке Германаца, да газе Балкан, Бугарска доказује само то, да између Бугарина од данас и онога од прије шест стољећа, нема никакве разлике.

Драгиша Живковић.

Недјељни преглед.

Ratište.

Središtem ratnih događaja opet se pokazao Balkan. Izgleda da su neprijatelji protu-germanske koalicije davali do sada više važ-

nosti balkanskom ratištu nego saveznici. Kad se prošle godine razbio plan njemački da prodru u srce Rusije i zauzmu rusku prijestolnicu, kad je ustavljena njihova bijesna navala neopisivom hrabrošću skoro golorukih ruskih vojnika, onda su Nijemci otišli na Balkan, da spasavaju svoj ugled pred svojim podanicima i pred neutralnim državama. I tad je morala Srbija ispiti gorku čašu do kraja. Na Balkanu se naplatila Njemačka za neuspjele svoje planove na prostranom ruskom frontu prošle godine.

Godina 1916. počela je vrlo neuspješno za Njemačku i njezine saveznike i tokom cijele godine sve se jače i jače pokazivalo razvojem događaja, da smo ušli u drugu fazu ovoga krvavoga rata. Uvjereno o nepobjedivosti Njemačke oboreno je iz temelja i to je bez sumnje ogroman uspjeh saveznika. Obrana Verdona i uspjeh Brusilovljeve ofenzive uvjerrili su sav svijet, da uz najveću tehničku spremu ne polaze Nijemcima za rukom planovi, na koje su upotrebili sve i sva. Jednom riječi, ova nam je godina dala mnogo jakih dokaza, da o konačnoj pobjedi germanske koalicije nema više ni govora i da u to ne vjeruju ni državni Njemačke. Uspjesi saveznika djelovali su porazno na javno mnijenje u Njemačkoj, a priveli su u savezničko kolo Rumunjsku. Mađjari se uzbuniše a stanovništvo u Njemačkoj stade zahtijevati mir.

Izazivači svjetskog rata u Berlinu morali su nešto izvesti, da zapriječe sve te pogibeljne struje i omoguće daljnje vođenje rata. To im je ponovno uspjelo na Balkanu. Geografski položaj Rumunjske i njezina slabija sprema dozvolili su našim neprijateljima, da brzo koncentrišu veliku vojsku na sjeveru u Ugarskoj i na jugu u Bugarskoj. Rumunjska se našla u klještima, pa pošto nije mogla dobiti pomoći i teške artiljerije od saveznika, morala se rumunjska vojska povući iz Male Vlaške na zapad do linije, koja ide od Ploestia na Bukarešt.

Kad je Makenzen prešao Dunav jugozapadno od Bukarešta kod Zimnice sa velikim silama, Bukarešt je bio ugrožen sa tri strane. Premda su ruske pomoćne trupe stizale bez prestanka u Veliku Vlašku, moralo se ubrzo odlučiti, da li će se rumunjska prestolnica napustiti ili će se braniti. Rumunjski generalisimus Ilijesku odlučio se za odstupanje i napuštanje Bukarešta i tako su ga Rumunji napustili 23. novembra. Bojna linija se pomakla nešto na istok. Zašto Rumunji nijesu branili svoje prijestolnice, ne može se stalno znati, ali se čini, da je mnogo pametnije žrtvovati Bukarešt prazan, nego li povjeriti neizvjesnosti u njemu 200.000 vojnika. Krug što ga čine utvrde oko grada iznosi oko 80 kilometara, pa bi u najmanju ruku trebalo toliko vojske da se grad uzmogne braniti dulje vremena, a uz to nije bilo teške artiljerije. Pri odluci za napuštanje igrala je bez sumnje veliku ulogu i nepotpuna fortifikacija kao i nedovoljna opskrba grada municijom i hranom.

Ruske trupe gomilaju se iz dana u dan istočno od Bukarešta i mi se nemamo ni zbog čega uzrujavati, da će neprijatelji moći dalje prodirati. Rumunji, istina, ispijaju djelomično čašu, koju smo mi Jugoslaveni do dna ispili, ali u ratu je uvijek tako bilo, da je jedan morao žrtvovati više a drugi manje. Poslije teških neuspjeha prošle godine ne mogu saveznici očekivati da im sad sve na jednom polazi od reda za rukom. Teško je preživljavati sve to onome, na čijim se ledjima lomi, ali za konačni ishod to je samo jedna neprijatna faza, koju ne možeš mimoći. Nijemci su užasno omalovažavali svoje protivnike i to im se osvetilo, pa je za saveznike bolje, ako znadu pravilno procijeniti snagu neprijateljevu i razmjerno se spremati za potpuno njegovo uništenje. U to vjerujemo danas isto tako, kao što smo vjerovali onda, kad je pao Erzerum, kad su se Nijemci iskrcavili pod Verdonom i kad je Brusilov sranio sa zemljom austrijske utvrde od Stira do rumunjske granice.

У Грчкој се положај разјаснио. Краљ Константин са својом германофилском околином показао је отворено, да је непријатељ савезника, мислећи да је дошло вријеме, кад се више не мора претварати. Што су Нијемци и Бугари продирали даље у Румуњску, то је његова влада била непристојнија прам савезницима и њиховим пристапама. На захтјев посланика савезних држава, да се има предати генералу Сарајлу онолико оружја и муниције, колико је грчка влада уступила Бугарима при предаји пограничних утврда, да тиме докаже

своју неутралност, отезала је она са одговором. Кад су краљеви пристапе навалили у Аteni на веницелисте, били су искрцани морнари са савезне флоте, да их заштите. На њих је отворена ватра из топова и пушака, па је убијено око сто француских и енглеских морнара. Сад се све разјаснило и посланици савезних држава оставише Атену, а морнари се повукоше из Атене и Пиреје на бродове. На то су настали прогони пристапа Веницелоса и буду уништене све штампарије њихових новина, па сад излазе само германофилске новине.

На овај дрски изазов одговорили су досад савезници објавом блокаде све грчке обале. Шта ће се подузети даље, да се казни издаја грчког краља и његове владе, није познато, али да се осигура позадина солунске армије, неопходно је нужно довести тамо још више војске, која ће обрачунаати са вјеројомном Грчком и направити крај тој одвратној комедији. То би био једини прави одговор на мобилизацију, коју у потаји проводи краљ Константин.

Посланици неутралних држава: Шпањолске, Сјевероамеричких Сједињених Држава и Низоземске подузели су кораке пред грчком владом, да изјаве своје негодовање због насиља, што су извршили 18. и 19. новембра официри и војници грчке армије.

За „српску избеглу децу“:

Приложише: војници 3. вода, 3. чете, 3 бат. VIII. пеш. пука 20 руб.

Славо 3. из Грјази 1 р.
Војници 1. вода, 3. чете 3. бат. VIII. пеш. пука 17 р. 10 к.

Српском генералном козаулу послаше: Илија Богдановић Злоковић 25 р., Владимир Богдановић Злоковић 25 р.

За „наше рањенике.“

И за „Словенски Југ“.

Госп. Никола Ивановић Павловић из Харбаровска послао нам је 255 рубаља, од тога 205 руб. за наше рањенике а 50 р. за Словенски Југ. Ову своту приложише: г. Никола Ивановић Павловић 100 р., Тома Захаровић Дрекаловић, Владивосток 25 р., Никола Ивановић Чармак 10 р., Станиша Ђекић 5 р., Војо Марковић Вујовић 10 р., Игњат Карловић Боровик 10 р., Бартоломеј Карловић Боровик 5 р., Бојо Ивановић Скочић 10 р., Милован Милосављевић Томић 25 р., Иван Папровић, Гужавин 10 р., Никола Павловић, Мавриди 5 р. Бр. Пуекуљу 10 р., Терентиј Јаковљевић Ворановски 5 р., Петар Петровић Шмаљцен (Хрват) 10 р., Михајло Михајловић Глазштајн 5 р., Г. П. Шепетов 5 р., Д. Мошкови 5 р.

Г. Мирко Богдановић Шмит из Ростова на Дону шаље 25 рубаља за Словенски Југ и обећаје слати сваког мјесеца најмање 10 р.

Господин Драгутин И. Илић приложио је за наше рањенике 20 рубаља мјесто примања на дан Крне Сдаве Св. Алимпија.

Вацлав Ф. из Харкова шаље за наше рањенике 2 р.

Станко Ст. из Воткинског завода послао нам је 88 р., од тога 50 р., за наше рањенике а 38 р. за Словенски Југ, приложише: С. С. 10 р., Д. М. Д. 10 р., Н. III. 5 р., П. М. 5 р., Н. П. 3 р., Н. Ж. 2-50 р., С. Б. 2-10 р., Д. М. С. 2 р., П. К. 2 р., Ј. М. 1-50 р., Н. П. 1 р., П. Ч. 1 р., А. Ч. 1 р., М. Д. 1 р., М. К. 1., М. К. 1. р., Д. М. 1 р., Н. К. 1 р., В. П. 1 р., М. В. 1 р., М. К. 1 р., Н. С. 1 р., М. Д. 1 р., Д. С. 1 р., Ј. У. 1 р., Т. М. 1 р., М. Б. 1 р., Ј. М. 1 р., П. Н. 1 р., Ј. Л. Х. 1 р., С. П. 1 р., М. С. 1 р., и осталих неколицина Срба, Хрвата и Румуња 22-90 р.

Свима прилагачима и скупљачима срдечно захваљујемо у име наших рањених јунака, као и у име читалаца „Словенског Југа“.

СВЕГА, са данашњим прилозима, примили смо за „наше рањенике“ 1724 рубаља и 25 копјејки.

Вијести из домовине.

Žendariji krađe našim kmetom žito. Pri posetnikih Antonu in Mariji Justin v Vislanih, občina Jurkloster, glavarstvo Laški trg, služi Terezija Zupanc. Ko je prišel uradnik celjskega okraja, da pregleda žito, kolikor ga ima imenovani kmet, zabranila je Terezija Zupanc oborožena z debelim kolom komisiji vstop v hišo. Ko pa je uradnik vsejedno hotel vstopiti, navalila je dekla nanj s sekuro. Klicala je i druge na odpor proti komisiji. Pozneje jo je odvedla žendarmerija v zapor. („Tagespost“ 23. X.)

Država hoće pobrati našem kmetu še ono, kar si je pridela v potu svojega obraza.

Кривични претрес у Пожеги. («Новине» 5. XI.) «Већ готово три недеље траје претрес против М. Пажамете, среског начелника и другова због злоупотребе власти. Претрес је водио Димитрије Кошевић. Државно одвјетништво у Митровици тужило је М. Пажамету да је, као управитељ румског среза, употребио прилику да се, злоупотребљавајући свој службени положај на недопуштени начин користи несрећеним приликама за вријеме инвазије србијанске војске у Сријему, тим што је од српског становништва у Руми изнуђавао високе своте и пријетио да ће, ако му све те своте не плати, дати дотичнога интерпрети. Ива Хариш тужен је, да је судјеловао у свим овим дјелима. Опуштени М. Рајковић, В. Ашнер, М. Мужинић, Ф. Грос и Љ. Драгојловић окривљени су, да су судјеловали у недозвољеној манипулацији с кукурузом.

Већ други дан претреса нестало је Хариша, и док се у судској дворани виједало, дотле се он на тавану над судском двораном објесио.

Пошто је испитана од прилике једна стотина свједока и прочитана множина списа, утврђено је да је сва дјела која се приписују Пажамети починио Хариш.

31. октобра објављена је пресуда којом се сви окривљени ослобађају.

Реквизиција кукуруза у Хрватској. («Новине» 3. X.) «Пишу нам из Петриње: Као што је пре времена обављена берба винограда, исто тако је и са брањем кукуруза и осталих усева и плодова јесењих. Берба винограда је пре времена обављена из страха од ружног времена, а брање кукуруза из страха од крађе. (3 реда заплешено.) Градска апровизација врло слабо снабдева сиромашније слојеве намирницама, па је народ у страху, што ће бити зимус и на пролеће.»

Разне вијести.

Мишљење генерала Куропаткина о трајању рата. Једном дописнику париског листа «Тан»-а, казао је генерал Куропаткин ово: «Садашњи одсек времена, најглавнији је одсек борбе у целој борби народа. Ништа не означаје скори крај рату, а о миру се не може ни мислити, чак га и не помињати, јер то чини непријатеља још упоријим. Сада се врши психолошка криза. Данас склопити мир, било би понављање погрешке, која је Русија учинила 5. септембра 1905. г. у Портсмуту, при склапању мира са Јапаном. Велики рат мора дуго трајати, и Русија би победила у рату с Јапаном, да није пристала на прерани мир. Свака слабост била би сада злочин. Довољно је рат наставити, па да се савладају централне силе. Бројна надмоћност савезника расте свакога дана. Технички и морално, поступно се они изједначају с централним силама. Савезници, и поред своје надмоћности, не могу брзо напредовати, јер би морали подносити врло тешке жртве. Француска иначе даје највише муниције, а Русија људи. Сада се мора то двоје довести у склад. Русији су преко потребне гранате и тешки топови. Домаћа производња не може подмирити потребу. Русија тражи од својих савезника само техничка средства за вођење рата. До сада у томе није била одвећ мажена.»

Издавањел и одговорни уредник:

Милован Н. Митричевић.